

فهرست

- سخن سردبیر 2
 چپستی علوم اسلامی و رابطه آن با علوم انسانی از
 منظر شهید مطهری 5
 / علی کربلایی پازوکی ، محمدرضا میرهادی تفرشی
- نیازسنجی رؤس مطالب برنامه درسی دوره‌های
 تکمیلی علوم انسانی اسلامی: زمینه‌ای برای بهبود و
 تقویت نظریه پردازی بر اساس مبانی دینی 19
 / زهرا حجازی ، مقصود امین‌خندقی ، سیدجواد قندیلی
- آسیب شناسی تربیت دینی دانشجویان از نظر
 اعضای هیأت علمی ودانشجویان دانشگاه پیام نور 47
 / سیروس محمودی
- مفهوم سازی تقوای سازمانی از دیدگاه اسلام 63
 / حمیدرضا قاسمی ، مهدی ایمانی مقدم ،
 حسین سرپریناه
- فطرت و فطریات از نگاه علامه طباطبائی و برابند آن در علوم
 انسانی 81
 / قاسم ترخان
- بررسی روش مقایسه‌ای در مطالعات فلسفی - سیاسی 105
 / علی علی‌حسینی ، فهیمه قائمی ، علی ابراهیمی
- بررسی مبانی معرفت‌شناختی و هستی‌شناختی عرفان
 کیهانی از منظر حکمت اسلامی 127
 / احمد ولیعی ابرقویی ، عبدالله محمدی
- چکیده انگلیسی 151

فصلنامه مطالعات معرفتی در

دانشگاه اسلامی

70

سال بیست و یکم / شماره اول ، بهار 1396

ISSN 2322-5246

صاحب امتیاز:

پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

مدیر مسئول: حجت‌الاسلام دکتر حبیب محمدنژاد

سردبیر: حجت‌الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه

مدیر داخلی: دکتر جعفر محرمی

هیئت تحریریه: (به ترتیب الفبا)

جواد اژه‌ای، دانشیار گروه روانشناسی تربیتی و مشاوره دانشگاه تهران

و هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

رضا برنجکار، دانشیار گروه فلسفه دانشگاه تهران

عبدالحسین خسرو پناه، استاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و

هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

علی‌اکبر رشاد، استاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

محمد محمدرضایی، دانشیار گروه فلسفه دانشگاه تهران

سیدحسن مصطفوی، دانشیار گروه فلسفه کلام اسلامی دانشگاه امام صادق (ع)

مجید معارف، استاد گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه تهران

حسن‌ملکی، دانشیار گروه فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه علامه طباطبائی

و هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

ویراستار فارسی: کورش گوهریان

ویراستار انگلیسی: جعفر محرمی

مترجم: بهرام انجم روز

نشانی: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، بین خیابان قدس و

وصال، کوچه اسکو، پلاک 15، کد پستی: 1417833411

تلفکس: 021-66498784

فصلنامه در سایت ISC ، noormags و magiran نمایه می‌شود»

Website: <http://ksiu.nahad.ir>

E-mail: dislamic5@gmail.com

قیمت: 25000 ریال

فصلنامه «مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی»

طبق نامه 3/195771 مورخ 1391/10/06 « کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور»، به دریافت

درجه «علمی - پژوهشی» نایل شده است.

سخن سردبیر

علوم انسانی و اجتماعی یک دسته از علوم بشری است که به چیستی انسان و روابط پدیده‌های انسانی و کارکردهای فردی و اجتماعی انسان می‌پردازد. مجموعه گزاره‌های علوم انسانی هم توصیفی و هم توصیه‌ای هستند. توصیف از انسان تحقق‌یافته و انسان مطلوب و توصیه برای تغییر انسان تحقق‌یافته به انسان مطلوب و اینکه انسان چیست و چگونه باید باشد.

نظریه‌های علوم انسانی در مکاتب و ایدئولوژی‌های علوم اجتماعی و نیز احزاب و جریان‌های سیاسی جوامع بشری و ساستگذاری‌های داخلی و بین‌المللی و در یک کلام مدیریت کشور، نقش به‌سزایی دارند. این نظریه‌ها می‌توانند ذایقه آدمیان را تغییر و در مسیری که می‌خواهند قرار دهند. این مطلب منافاتی با اراده و اختیار انسان ندارد.

نظریه‌های علوم انسانی و اجتماعی می‌توانند انسان اهل قناعت را به انسان مصرف‌گرا یا انسان مصرف‌گرا را به انسان قانع با اراده و اختیارش تبدیل کند. نظریه‌های علوم انسانی و اجتماعی می‌تواند جامعه انقلابی و مستقل را به جامعه بی‌تفاوت و وابسته و یا جامعه بی‌تفاوت و وابسته را به جامعه انقلابی و مستقل تغییر دهد. تئوری‌های علوم انسانی و اجتماعی می‌تواند جامعه معتقد به نظام خانواده را به جامعه بی‌غیرت نسبت به خانواده متحول سازد و آن را به جامعه هم‌جنس باز سوق دهد و می‌تواند عکس آن را بسازد. بکارگیری دیدگاه‌های علوم انسانی و اجتماعی می‌تواند در سلیقه و رأی مردم در انتخابات اثر بگذارد و نامطلوب مردم را به مطلوب و مطلوب مردم را به نامطلوب تغییر دهد.

آری علوم انسانی و اجتماعی اینگونه است و این قدرت و توانایی را دارد. پس باید علوم انسانی را جدی گرفت و در تولید علوم انسانی و اجتماعی بومی و اسلامی تلاش کرد تا اهداف مطلوب به اهداف نامطلوب نزد مردم تغییر نکند.

به همین جهت این شماره از نشریه علمی و پژوهشی مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی به مبحث علوم انسانی اسلامی و برخی از مقولات آن پرداخته است.

نگاشته «نیازسنجی رؤوس مطالب برنامه درسی دوره‌های تکمیلی علوم انسانی اسلامی: زمینه‌ای برای بهبود و تقویت نظریه‌پردازی بر اساس مبانی دینی» بر این نکته تأکید دارد که اتخاذ چنین سرفصل‌هایی در این دوره‌ها می‌تواند تحولات قابل توجهی را ایجاد کند و عضو هیئت علمی شجاعت و اعتماد به نفس ایده‌پردازی در علوم انسانی را به دست می‌آورد. با عنایت به بهبود و تقویت نظریه‌پردازی بر اساس آموزه‌های دینی و نایل شدن به علوم انسانی اسلامی، مهم‌ترین دستاورد، پایان دادن به انحصارگرایی غربیان در علوم انسانی است.

مقاله «چپستی علوم اسلامی و رابطه آن با علوم انسانی از منظر شهید مطهری» به این نتیجه رسیده است که تمام علمی که در رشد و تعالی انسان و برآورده کردن نیازهای لازم جامعه اسلامی مؤثرند، اگر دارای ماهیت از اوایی و به سوی اوایی باشند، از باب فریضه در زمره علوم اسلامی قرار دارند. علوم انسانی غرب به دلیل شکل‌گیری در بستر اندیشه‌های مادی و طبیعت‌گرایانه، با محوریت تجربه و عقل ابزاری و جهت‌گیری سکولار با اهداف امانیستی، علوم انسانی مورد نظر اسلام نیستند.

مقاله «فطرت و فطریات از نگاه علامه طباطبائی و برابند آن در علوم انسانی» توضیح می‌دهد که انسان موجودی فطرت‌مند است؛ به این معنا که از ساختمان ویژه و جنبه ثابتی برخوردار است که دین الهی با آن هماهنگ و بر اساس آن نازل شده است و مبانی علوم انسانی اسلامی را تدمین می‌کند.

نگاشته «بررسی روش مقایسه‌ای در مطالعات فلسفی - سیاسی» نشان می‌دهد که مطالعات فلسفه سیاسی با بهره‌گیری از روش مقایسه‌ای به مثابه شمشیری دو لبه عمل می‌کند؛ از یک سو، می‌تواند ابزاری باشد در مقابل تفاوت‌سازی و طرد و ستیزه‌ورزی با توجه گوناگونی فرهنگی و از سوی دیگر، راه برون‌رفت از نابسامانی‌ها و تنش‌های حیات سیاسی تلقی می‌شود و زمینه را برای بهبود تصویر دیگری، درک متقابل و تساهل فراهم می‌کند که مورد اخیر، به گواه غربی‌ها، توسط متفکران مسلمان بنیان نهاده شده است.

نگاشته «مفهوم‌سازی تقوای سازمانی از دیدگاه اسلام» نشان می‌دهد که بر اساس یافته‌های تحقیق، سه معیار تخصصی، ارزشی و مکتبی، شاخص‌های اصلی تقوای سازمانی در دیدگاه اسلامی هستند.

مقاله «بررسی مبانی معرفت‌شناختی و هستی‌شناختی عرفان کیهانی از منظر حکمت اسلامی» آشکار می‌سازد که تغایر اساسی میان آموزه‌های بنیادین مکتب حلقه با آموزه‌های فلسفی و در نتیجه، عدم امکان دفاع عقلی از ادعای عرفان حلقه وجود دارد.

مقاله «آسیب‌شناسی تربیت دینی دانشجویان از نظر اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه پیام نور» با روش میدانی به این نتیجه رسیده است که تأثیر مخرب شبکه‌های ماهواره‌ای، استفاده نامناسب از فضای مجازی، مشکلات اقتصادی و دغدغه‌های شغلی دانشجویان، تبلیغات ناکارآمد دینی و ضعف عملکرد کانونهای دینی، ناهماهنگی در گفتار و رفتار والدین، تدریس دروس معارف به وسیله اساتید کم‌تجربه، به روز نبودن کتب معارف در دانشگاه، عدم وجود تعامل مناسب بین دانشگاه و حوزه علمیه، فعالیت ناکافی نهادهای مذهبی در دانشگاه و نمره‌گرایی و کاهش مشارکت دانشجویان در مباحث دینی، به عنوان موانع و آسیبهای تربیت دینی دانشجویان معرفی می‌گردد.

سردبیر